

การจ่ายสินไหมทดแทนโดยผู้รับประกันภัย

The Ex Gratia Payment of Insurer.

อัศวรัฐ สุตรสุวรรณ* พรชัย สุนทรพันธ์** ณัฐพงศ์ โปษกะบุตร***
และ สุเมธ जानประดับ****

Aukarat Sutarasuwan, Pornchai Suntornpun,
Nattapong Posakabutra and Sumate Janpradap

* นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ สาขากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

e-mail : campbukky@gmail.com

** ที่ปรึกษาวិทยานิพนธ์ ตำแหน่งคณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

*** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

**** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาและเสนอแนวทางในเรื่องการจ่ายสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำของวงการประกันภัยในการช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเดือดร้อนจากความเสียหายที่ไม่ได้รับการคุ้มครองไม่ว่าตามกรมธรรม์ก็ดี ตามกฎหมายก็ดี จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยนั้น ไม่พบบทบัญญัติในเรื่องนี้ อีกทั้งการจ่ายดังกล่าว มีลักษณะเป็นการจ่ายนอกเหนือกรมธรรม์ ซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 31(11) แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 จึงอาจทำให้ผู้เอาประกันภัยจำนวนมากไม่ทราบถึงความหมายและการพิจารณาสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัยตามวัตถุประสงค์ประสงค์ที่แท้จริง

คำสำคัญ : สินไหมทดแทน, ประกันภัย

Abstract

This academic paper aims to study and make recommendations for the Ex Gratia payment which occurs on a regular basis of the insurance industry in order to help the insured person who has suffered damage that is not covered by the insurance policy or any other law or regulation. According to the research of current law in Thailand, there is no any provision concerning such area. Moreover the Ex Gratia Payment is further beyond the insurance policy which is prohibited under Article 31(11) of the 1992 Insurance Act of Thailand. Consequently, many assured may not correctly understand the meaning of and the consideration for the Ex Gratia insurance claim according to its true spirit.

Keywords : Ex Gratia payment, insurance

บทนำ

มนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมาล้วนต้องเผชิญกับภาวะความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะจงใจหรือไม่จงใจให้เกิดก็ดี เมื่อภัยนั้นมาถึง ย่อมสร้างความเสียหายให้แก่มนุษย์ไม่มากก็น้อย มนุษย์จึงหาวิธีรองรับต่อภัยที่จะเกิดขึ้น ซึ่งหนึ่งในวิธีที่จะบรรเทาความเสี่ยงภัยนี้ได้คือ การทำประกันภัย เพราะเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นต่อชีวิตก็ดีหรือต่อทรัพย์สินของมนุษย์ผู้ที่ได้ทำประกันภัยไว้ก็ดี บริษัทประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยจะชดใช้เงินที่เรียกว่าค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหาย เพื่อให้ได้รับความเสียหายน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ ดังนั้นการประกันภัยจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้หน้าที่ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมายจะเกิดขึ้นต่อเมื่อความเสียหายเป็นผลสืบเนื่องมาจากภัยที่ได้ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยเท่านั้น อีกทั้งขอบเขตของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยมีเพียงใดนั้น ได้บัญญัติในมาตรา 877 วรรคสอง มีสามประการคือ ชดใช้เพื่อจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงตามความเสียหายเท่าที่เกิดขึ้นเท่านั้น เพื่อความบุบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้หรือเพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย และเพื่อบรรเทาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้นั้นมิให้วินาศ

ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องอนาคต เป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ดังนั้นจึงอาจอยู่ในความคุ้มครองตามกรมธรรม์อยู่นอกเหนือความคุ้มครองตามกรมธรรม์ หรือไม่ได้อยู่ในขอบเขตของมาตรา 877 ก็ย่อมได้ เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้อยู่ในความคุ้มครองหรือความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยแล้ว ย่อมทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครองและผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบและสามารถปฏิเสธการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย เหตุการณ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นเป็นประจำในธุรกิจการประกันภัย

อย่างไรก็ดี ในปี ค.ศ. 1864 (Taunton v. Royal Insurance Company, 1864) ได้เกิดเหตุการณ์ดินปืนระเบิดจากเรือในแม่น้ำ Mersey ของประเทศอังกฤษ ซึ่งทำให้บ้านเรือนในเมือง Liverpool บริเวณนั้น ได้รับความเสียหาย โดยภัยจากการระเบิดเป็นข้อยกเว้นของกรมธรรม์ ซึ่งทำให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ

เสียหายที่เกิดขึ้น แต่บริษัท Royal Insurance ได้ตัดสินใจโดยทันทีที่จะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัย เพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น การจ่ายเช่นนี้เรียกว่า Ex Gratia Payment ซึ่งศาลได้ยอมรับต่อการจ่ายเช่นนี้ว่าเป็นวิธีการในการช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยและสังคมในรูปแบบหนึ่งอีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างแก่ธุรกิจประกันภัย ซึ่งผู้อำนวยการของบริษัท Royal Insurance สามารถกระทำได้โดยเป็นที่น่าสังเกต เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกความคุ้มครองตามกรมธรรม์นั้น มีจำนวนนับไม่ถ้วน แต่เหตุใดในคดีนี้ผู้รับประกันภัยจึงได้จ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือจากการพิจารณาในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นได้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีผู้ใดคาดคิด เพราะแรงระเบิดจากเรือที่อยู่ในแม่น้ำ จะมีความแรงมาถึงบริเวณบ้านเรือนต่างๆ ของผู้เอาประกันภัย และไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ หรืออาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่เคยเกิดขึ้น ซึ่งหากผู้เอาประกันภัยสามารถคาดการณ์ได้นั้น ย่อมทำประกันภัยเพื่อรองรับภัยดังกล่าว ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมานั้น หากผู้รับประกันภัยไม่ช่วยเหลือย่อมเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจแก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายในครั้งนั้น ต่อมาได้ปรากฏเหตุการณ์หรือคำพิพากษาบางคดีซึ่งได้มีการแนะนำให้จ่าย Ex Gratia Payment สำหรับกรณีความเสียหายในลักษณะเดียวกัน โดยไม่เพียงแต่ประเทศอังกฤษเท่านั้นที่รับรู้การจ่ายในลักษณะนี้ ประเทศแคนาดา (The Automobile Accident Insurance Act R.S.S., 1978), ประเทศเมียนมาร์ (The Myanmar Insurance Law, Chapter V Section 12) ประเทศอัฟกานิสถาน (Decree of The President of the Islamic Republic of Afghanistan About Amendment, Addition and Deletion of some provisions from the Insurance Law, Date 27 September 1384.) และยังรวมถึงประเทศไทยซึ่งได้ยอมรับในเรื่อง Ex Gratia Payment หรือ สินไหมกรุณา เช่นเดียวกัน

สำหรับประเทศไทย เมื่อการจ่ายสินไหมกรุณา มีลักษณะเป็นการเงินที่จ่ายนอกเหนือกรมธรรม์ จึงมีลักษณะต้องขัดต่อพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 31(11) ซึ่งได้กำหนดห้ามมิให้บริษัทให้ประโยชน์เป็นพิเศษแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ อนึ่ง ในขณะนี้มาตราดังกล่าวยังไม่ปรากฏเป็นคดีขึ้นสู่ศาลและมีได้มีคำอธิบายอย่างชัดเจน จึงอาจมีการหิบบกบทบัญญัติมาตรา 31(11) เพื่อปฏิเสธการช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยได้ อย่างไรก็ตาม แม้ในประเทศไทยจะไม่มีกฎหมายรองรับเรื่องการจ่ายสินไหมกรุณา แต่บริษัทประกันภัยจำนวนมากในประเทศไทย ยอมรับ

เรื่องการจ่ายสินไหมทดแทน ซึ่งยังไม่พบเหตุการณ์ที่ผู้รับประกันภัยได้จ่ายอย่างชัดเจน เพราะทางผู้รับประกันภัยเพียงแต่จะทำการพิจารณาเท่านั้น ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่สามารถขอตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์ได้ ทั้งนี้เป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณา ซึ่งในบางครั้งอาจไม่เป็นการบรรเทาแก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษที่บริษัทประกันภัยได้มีการจ่ายสินไหมทดแทนไปนั้น อาจเทียบเคียงเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย ได้เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง พ.ศ. 2553 มหาอุทกภัย พ.ศ. 2554 เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำในประเทศไทย ผู้เอาประกันภัยไม่อาจป้องกันหรือหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งน่าเห็นใจ ในกรณีเช่นนี้ ประเทศไทยควรจ่ายสินไหมทดแทนดังเช่นประเทศอังกฤษหรือไม่ โดยต้องพิจารณาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เอาประกันภัย เพราะสินไหมทดแทน นำมาจากรายได้หรือกำไรของบริษัท ซึ่งรายได้นั้น ล้วนนำมาจากเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ร่วมกันส่งมา ดังนั้นควรหาความหมาย วิธีการพิจารณาและจำนวนเงินในเรื่องดังกล่าว โดยอาศัยคำพิพากษาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบกับข้อมูลจากหนังสือต่างๆ มาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางการจ่ายสินไหมทดแทนในประเทศไทย เพื่อช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยบางรายที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง แต่มีเหตุอันควรต่อการได้รับความช่วยเหลือ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษามีความเห็นว่าจะควรทำการวิจัยเรื่องการจ่ายสินไหมทดแทน เพื่อให้การจ่ายเช่นนี้ ได้รับรองทางกฎหมาย ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และทำให้ได้ทราบถึงความหมาย และลักษณะของเหตุการณ์ จำนวนสินไหมทดแทนที่ควรจ่าย อันจะเกิดประโยชน์แก่ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายโดยไม่ได้รับความคุ้มครองและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการประกันภัย

การจ่ายสินไหมทดแทนในประเทศไทย

ความหมายของสินไหมทดแทนในประเทศไทย

สำหรับคำว่าสินไหมทดแทนที่ปรากฏในประเทศไทยนั้น มีรากฐานมาจากคำว่า Ex Gratia Payment ซึ่งเป็นคำภาษาละติน และเนื่องจากมิได้มีกฎหมายในเรื่องนี้ ความหมายของการจ่ายสินไหมทดแทนจึงมีความหมายหลายรูปแบบ ดังเช่น การไม่มี

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

ความรับผิดชอบที่จะต้องจ่าย การไม่มีความรับผิดชอบตามกฎหมาย การจ่ายเพื่อยุติการตีความ การจ่ายเมื่อผลคดีไม่เข้าเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครอง และการไม่มีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งความหมายสุดท้ายนี้เป็นความหมายที่ปรากฏในคำพิพากษาฎีกาที่ 7350/2537

การจ่ายนั้นต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย

การจ่ายนอกเหนือกรณีธรรมนั้น เป็นการต้องห้ามตามมาตรา 31(11) ของพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งหากพิจารณาตามความในมาตรานี้ ย่อมหมายความว่ารวมถึงการจ่ายสินไหมทดแทนด้วย เพราะการจ่ายสินไหมทดแทนนั้น มิใช่การจ่ายเนื่องจากความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งหากมีการต้องห้ามแล้วนั้น บริษัทประกันภัยย่อมไม่สามารถช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยที่ไม่ได้รับความคุ้มครองได้

การพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน

สำหรับประเทศไทยนั้น แม้จะมีกฎหมายห้าม แต่การจ่ายสินไหมทดแทนเป็นเรื่องที่ยอมรับและปฏิบัติกันเป็นปกติในวงการประกันภัย แต่สำหรับประชาชนทั่วไปหรือผู้เอาประกันภัยโดยมากนั้น มักไม่ทราบข้อมูลในเรื่องนี้ หากจะทราบเรื่องนี้ได้ อาจต้องทราบจากเหตุการณ์ที่สร้างความเสียหายอย่างมาก เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2553 และเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ทางคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ได้มีการออกมาขอความช่วยเหลือให้ทางบริษัทประกันภัยต่างๆ ร่วมกันหาทางเยียวยาผู้ที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ด้วยวิธีการจ่ายสินไหมทดแทน อย่างไรก็ตามได้มีการให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่แน่ชัด เพราะต้องขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีไป และเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของทางผู้รับประกันภัย และในเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 นี้เอง บางบริษัทประกันภัยได้มีการกำหนดนโยบายในการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทนไว้ อันได้แก่ ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นผู้สุจริต โดยมีได้มีส่วนในความเสียหายครั้งนั้น ผู้เอาประกันภัยต้องได้รับความเสียหายที่รุนแรงและต้องได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วนเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อเนื่องขึ้นอีก ต้องได้รับความเห็นชอบจากบริษัทประกันภัยต่อ และเป็นการจ่ายไม่เต็มจำนวน และไม่ใช้เหตุที่จะไปฟ้องร้องได้ โดยการพิจารณานั้นจะพิจารณาให้แก่ลูกค้าที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนจริงๆ

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์บริษัทประกันภัยต่างๆ ทำให้ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากนโยบายการพิจารณาสินไหมทดแทนที่บริษัทข้างต้นได้กล่าวในเหตุการณ์ ปี พ.ศ. 2554 เช่น ความเสียหายที่ได้รับนั้นไม่จำเป็นต้องรุนแรง และไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับประกันภัยต่อ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวในปี พ.ศ. 2554 ได้กำหนดสำหรับเหตุการณ์มหาอุทกภัยครั้งนั้น หรืออาจเป็นนโยบายของแต่ละบริษัท แต่โดยพื้นฐานข้อมูลที่ได้รับล้วนมีความสอดคล้องกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นั้นแม้จะไม่ได้รับตัวอย่างการจ่ายสินไหมทดแทนอย่างชัดเจน แต่ได้ทำให้ทราบข้อมูลในการพิจารณาสินไหมทดแทน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การร้องขอ สำหรับขั้นตอนแรก ต้องมีการร้องขอให้พิจารณาสินไหมทดแทน โดยผู้เอาประกันภัยร้องขอเข้ามา ไม่ว่าจะจากผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยนั้นไม่ได้มีชีวิตแล้ว หรือ จากตัวแทนนายหน้าของผู้เอาประกันภัยรายนั้น หรือฝ่ายการตลาด หรือจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย โดยขึ้นอยู่กับแต่บริษัทประกันภัยเพราะบางบริษัทอาจมีการผูกตัวแทนนายหน้า ดังนั้นตัวแทนนายหน้าก็ต้องเป็นผู้ร้องขอเข้ามา หากไม่ได้มีการร้องขอแล้วบริษัทประกันภัยไม่สามารถพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทนได้ เนื่องจากการจ่ายนอกเหนือจากกรรมธรรม์

เมื่อผู้เอาประกันภัยเรียกร้องบริษัทประกันภัยให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกรรมธรรม์ บริษัทประกันภัยจะทำการตรวจสอบ หากพบว่าไม่อยู่ในความคุ้มครองบริษัทประกันภัยจะปฏิเสธความคุ้มครองของกรรมธรรม์ ซึ่งผู้เอาประกันภัยสามารถขอสินไหมทดแทนได้ โดยการแจ้งขอความกรุณาไปยังบริษัทประกันภัย หรือก็คือขอความอนุเคราะห์ให้บริษัทช่วยพิจารณาช่วยเหลือ ซึ่งบริษัทจะจ่ายให้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบจากทางผู้มีอำนาจพิจารณาของบริษัทประกันภัยเสียก่อน เพื่อลดความเห็นที่ว่า ทางบริษัทประกันภัยสมควรที่จะจ่ายสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือไม่

2) ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นผู้สุจริต จุดประสงค์ที่บริษัทประกันภัยยินยอมจ่ายสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยที่ผู้รับประกันภัยไม่มีหน้าที่เช่นนี้ เพราะผู้รับประกันภัยต้องการที่จะช่วยเหลือ และบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับบาดเจ็บหรืออันตรายจริงๆ โดยที่ผู้เอาประกันภัยเองไม่สามารถคาดถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหรือที่เรียกว่า ซึ่งหมายความว่ารวมถึง การไม่มีส่วนในความเสียหาย หากความเสียหายนั้นเกิดจากผู้เอาประกันภัยเอง และทางผู้เอาประกันภัยได้เรียกร้อง ทาง

บริษัทประกันภัยย่อมไม่พิจารณาที่จะจ่ายสินไหมทดแทนให้ เพราะถือเป็นข้อยกเว้นที่จะไม่จ่ายสินไหมทดแทน และเป็นข้อยกเว้นที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายประกันภัย ซึ่งหากสามารถพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทนได้แล้วนั้น ย่อมถือว่าเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในสังคม โดยผู้เอาประกันภัยอาจไม่คำนึงถึงค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยหลัก แต่หวังจำนวนสินไหมทดแทนในส่วนน้อย อันจะเป็นการขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของสังคม ซึ่งจะไม่กระทบต่อผู้เอาประกันภัยเท่านั้น แต่อาจมีผลต่อบุคคลอื่นที่อาศัยอยู่ในสังคม

3) **ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครอง** เมื่อพิจารณาความหมายของการจ่ายสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นการจ่าย เนื่องจากบริษัทไม่มีความรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น ไม่อยู่ในความคุ้มครองของบริษัทประกันภัย ไม่ว่าจะมีความรับผิดชอบอยู่นอกเหนือกรมธรรม์ หรือความเสียหายอยู่ภายใต้ความคุ้มครอง แต่เข้าข้อยกเว้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เจื่อนไขในกรมธรรม์ไม่คุ้มครอง เช่น ทรัพย์สินไม่ได้เอาประกันภัย หรือ สถานที่ไม่ได้คุ้มครอง เป็นต้น และรวมถึงกรณีที่ผู้รับประกันภัยไม่มีความรับผิดชอบตามกฎหมาย เพราะเจื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัยนำมาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งหากในกรมธรรม์ไม่ได้กำหนดไว้ ย่อมต้องไปพิจารณาจากกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง

4) **ได้รับความเสียหาย** ผู้เอาประกันภัยต้องได้รับความเสียหาย แต่ความเสียหายนั้น บริษัทประกันภัยหลายแห่งกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่เกิดความเสียหายร้ายแรงหรือจำนวนมากเท่านั้น ความเสียหายนั้นอาจจะมีจำนวนน้อย ไม่จำเป็นต้องร้ายแรงก็สามารถขอสินไหมทดแทนได้ ซึ่งหากมีการร้องขอบริษัทย่อมทำการพิจารณาให้ โดยบางครั้งผู้เอาประกันภัยอาจร้องขอเพียง 5,000-10,000 บาท ก็ได้ เป็นต้น

5) **ได้รับความยินยอมจากบริษัทประกันภัยต่อ** สำหรับจ่ายสินไหมทดแทน ถ้าไม่ใช่ความเสียหายที่รุนแรงและไม่มีการประกันภัยต่อ ขั้นตอนการพิจารณาจะเสร็จสิ้น เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจในบริษัทประกันภัย ในกรณีที่มีการประกันภัยต่อ โดยปกติบริษัทประกันภัยต่อมักจะไม่ปฏิเสธเพราะยึดหลัก “Follow The Fortunes” ซึ่งก็คือ ข้อกำหนดมาตรฐานในสัญญาประกันภัยต่อ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่บริษัทผู้เอาประกันภัยต่อว่า บริษัทผู้รับประกันภัยต่อจะชดใช้ค่าสินไหมให้แก่บริษัทผู้เอาประกันภัยต่อ เช่น เมื่อบริษัทผู้เอาประกันภัยต่อได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปจำนวนเท่าใด ผู้รับประกันภัยต่อต้องปฏิบัติตาม จะโต้แย้งไม่ได้ แต่สำหรับการจ่ายเช่นนี้ จะไม่ผูกพันผู้รับประกันภัยต่อ เว้นแต่ บริษัทประกันภัยและบริษัท

ประกันภัยต่อมีความไว้วางใจกันนั้น แต่ในบางกรณีบริษัทผู้รับประกันภัยต่ออาจมีการพิจารณาบางส่วนเพื่อพิจารณาว่าที่ผู้เอาประกันภัยต่อได้จ่ายไปนั้น สมเหตุสมผลหรือไม่ เช่น ในกรณีผู้เอาประกันภัยเคยเรียกร้องต่อบริษัทประกันภัยมาหลายครั้งแล้ว หากผู้เอาประกันภัยต่อจ่ายสินไหมทดแทน ทางผู้รับประกันภัยต่ออาจจะไม่เห็นด้วยก็ได้ หรืออาจมีการกำหนดไว้ในสัญญาให้บริษัทประกันภัยต่อต้องร่วมพิจารณากับบริษัทประกันภัย ซึ่งถ้าไม่มีกำหนดไว้เช่นนี้ บริษัทประกันภัยต่อจะไม่มีสิทธิในการร่วมพิจารณา แต่กรณีเช่นนี้มักจะไม่นิยมปฏิบัติ เพราะจะใช้ในกรณีที่ผู้รับประกันภัยต่อยังไม่ค่อยมั่นใจในบริษัทผู้เอาประกันภัยต่อ

6) การดำเนินคดี การจะจ่ายสินไหมทดแทนได้ ต้องเป็นที่ยุติของทั้ง 2 ฝ่ายแล้วว่า ความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับนั้น อยู่นอกความรับผิดชอบของกรมธรรม์ ซึ่งเป็นการแสดงว่า เมื่อผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องร้องผู้รับประกันภัย แต่แม้ว่าจะเป็นที่เข้าใจได้ว่าสินไหมทดแทนเป็นการจ่ายโดยไม่มี ความรับผิดชอบ แต่เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน ดังนั้นเพื่อความรอบคอบทางบริษัทประกันภัยจะมีข้อความ กำหนดว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ดำเนินคดี และยอมรับแล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ ให้ทางผู้เอาประกันภัยเซ็นรับรอง เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง

7) การรับช่วงสิทธิ เมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย เป็นการจ่ายโดยที่ทางผู้รับประกันภัยทราบว่ามีหน้าที่หรือความรับผิดชอบเป็นการจ่ายที่เกินอำนาจตามที่กฎหมายให้สิทธิไว้ ดังนั้น จึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นค่าสินไหมทดแทน อันเป็นสิทธิในทางกฎหมายที่จะเข้าไปสวมสิทธิของผู้เอาประกันภัยเพื่อเรียกร้องจากบุคคลภายนอก เพราะการรับช่วงสิทธิต้องเกิดจากการจ่ายที่ผู้รับประกันภัยมีหนี้หรือหน้าที่ต่อผู้เอาประกันภัยแล้วจึงไปเรียกร้องต่อบุคคลภายนอกผู้ทำให้เกิดความเสียหาย ดังเช่นคำพิพากษาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 115/2521 ส. เจ้าของรถยนต์ได้โอนขายรถยนต์ให้แก่บุคคลอื่นไปก่อนที่จะนำรถยนต์ดังกล่าวมาประกันวินาศภัยไว้กับโจทก์ แม้การประกันทำในนามของ ส. เอง ส. ก็ไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียในรถยนต์ที่เอาประกันวินาศภัยไว้ กรมธรรม์ประกันภัยระหว่างโจทก์กับ ส. จึงไม่ผูกพันคู่กรณี เมื่อรถยนต์ที่โจทก์รับประกันภัยไว้ชนกับรถของจำเลย แม้โจทก์ได้ชำระค่าซ่อมรถยนต์แทน ส. ไปแล้ว โจทก์ก็ไม่ได้รับช่วงสิทธิตามกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่าซ่อมรถจาก

จำเลย ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 864/2538 ผู้เอาประกันภัยทำประกันภัยรถยนต์ไว้ในวันที่ วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ก่อนวันที่จะไปทำสัญญาเช่าซื้อรถคันดังกล่าว ในวันที่ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ซึ่งหลังจาก ที่ได้ทำสัญญาประกันภัยไว้ 28 วัน และต่อมาวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2531 รถยนต์คันที่ได้รับประกันภัยไว้ ถูกรถยนต์ของจำเลยชน ย่อมถือได้ว่า ผู้เอาประกันภัย ยังมีได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ ขณะที่โจทก์รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัย ดังนั้น สัญญาประกันภัยระหว่างโจทก์และผู้เอาประกันภัยจึงไม่ผูกพันคู่สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 แม้โจทก์จะได้ขอใช้ค่าเสียหายแทนผู้เอาประกันภัยก็ไม่สามารถรับช่วงสิทธิได้ตามกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3883/2534 เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์คันเกิดเหตุจากเจ้าของเดิมก่อนนำมาทำสัญญาประกันภัยไว้กับ ผู้รับประกันภัย จึงไม่อาจรับฟังว่าผู้เอาประกันภัย เป็นผู้มีส่วนได้เสียในรถคันดังกล่าว ขณะที่ผู้รับประกันภัยรับประกันภัยไว้ กรมธรรม์ประกันภัยระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย จึงไม่ผูกพันคู่สัญญา ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 แม้โจทก์จะได้ขอใช้ค่าเสียหายแทน บ. ไปก็ไม่ได้รับช่วงสิทธิตามกฎหมาย ผู้รับประกันภัยจึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสาม

8) จำนวนสินไหมทดแทน สำหรับการจ่ายสินไหมทดแทน บริษัทประกันภัยจะไม่จ่ายเต็มความเสียหาย โดยอาจพิจารณาไม่เกิน 20-30% หรือ 30-50% ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนความเสียหายที่ได้รับและจำนวนที่เรียกร้อง ในบางครั้งความเสียหายนั้นมีจำนวนไม่มาก เช่นนี้ทางบริษัทประกันภัยก็อาจพิจารณาจ่ายเต็มจำนวนได้ เช่น ผู้เอาประกันภัยทำประกันภัย โดยส่งเบี้ยประกันภัยเป็นจำนวน 50,000 บาท ต่อปี ซึ่งส่งมาตลอด ไม่เคยขาดส่ง ระยะเวลา 5 ปี แต่ปรากฏว่า บ้านผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหาย 5,000 บาท โดยความเสียหายที่ได้รับอยู่นอกความรับผิดชอบของกรมธรรม์ หรือมีการส่งเบี้ยประกันภัยมาจำนวน 10,000,000 บาท แต่เรียกร้องมาเพียง 500,000 บาท เช่นนี้ เมื่อพิจารณาเทียบจากจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งมากับความเสียหายที่ได้รับนั้น จำนวนที่เรียกร้องเป็นจำนวนที่น้อยมาก จึงสามารถจ่ายสินไหมทดแทนเต็มจำนวนความเสียหายได้ และอาจพิจารณาถึงรายได้ของบริษัทประกันภัยประกอบด้วย

ในทางปฏิบัติ เมื่อเป็นความเสียหายที่เล็กน้อย ส่วนมากผู้เอาประกันภัยจะไม่เรียกร้องสินไหมทดแทนเข้ามา เนื่องจากไม่ต้องการให้มีประวัติการเรียกร้องของลูกค้า การจะขอสินไหมทดแทนนั้นจะขอในกรณีที่ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าเป็นกรณีที่ได้รับความเสียหายจำนวนมากแล้วนั้น ผู้เอาประกันภัยย่อมไม่ได้รับการจ่ายสินไหมทดแทนที่เต็มจำนวนความเสียหาย โดยอาจเห็นได้จาก การที่บริษัทประกันภัยต่างๆ ได้ให้สัมภาษณ์ เช่น ในเหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2553 ที่จะพิจารณาได้ 40-50% แต่สูงสุดไม่เกิน 60% ของความเสียหาย เป็นต้น

9) **รูปแบบของสินไหมทดแทน** โดยส่วนมากนั้นจะจ่ายเป็นตัวเงิน แต่ยังมีสินไหมทดแทนในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินให้ หรือการซ่อมแซมก็ย่อมได้ เช่น หากกระเจกด้านข้างของรถมีรอยขีดข่วน แต่ทางบริษัทประกันภัยยินดีจะเปลี่ยนกระเจกให้ ซึ่งมีราคาสูงกว่าความเสียหายที่ได้รับ เป็นต้น ในบางครั้ง การจ่ายสินไหมทดแทนอาจไม่ได้เกิดขึ้น เฉพาะในเหตุการณ์ที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครองเสมอไป แต่อาจเกิดในรูปแบบ การงดเว้นไม่ใช้ข้อสัญญาในบางส่วน เช่นในกรณี ความรับผิดชอบในส่วนแรก (Excess) เช่น ภัยจากการเปียกน้ำผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบ 5,000 บาท ต่อครั้ง ซึ่งหากผู้เอาประกันภัยเสียหาย 50,000 บาท ทางบริษัทประกันภัยก็ต้องจ่าย 45,000 บาท เพราะต้องหัก 5,000 บาทในความรับผิดชอบส่วนแรกของผู้เอาประกันภัยไป ในบางครั้งเองผู้เอาประกันภัยก็อาจเจรจาเพื่อให้บริษัทจ่าย 50,000 ก็ได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า สินไหมทดแทนอาจเกิดในรูปของการหักจำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบก็ย่อมได้

10) **เหตุผลในการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน** การที่บริษัทประกันภัยจะจ่ายสินไหมทดแทนหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาหลายปัจจัยประกอบกัน แต่ปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นวิธีที่บริษัทประกันภัยจำนวนมากใช้ในการพิจารณานั้น ได้แก่ เบี้ยประกันภัย ซึ่งอาจพิจารณาจากเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งมาเปรียบเทียบกับความเสียหายที่ได้รับและจำนวนที่เรียกร้อง (Loss ratio) เช่น หากมีการจ่ายเบี้ยประกันภัยระยะเวลา 5 ปี จำนวน 500,000 บาท โดยผู้เอาประกันภัยได้เรียกร้องสินไหมทดแทนจำนวน 20,000 บาท เช่นนี้ เมื่อเทียบถึงสัดส่วนแล้ว ย่อมสามารถพิจารณาจ่ายได้ หรือมีการส่งเบี้ยมา 10,000,000 บาท แต่เรียกร้องเพียง 500,000 บาท เช่นนี้บริษัทก็จ่ายสินไหมทดแทนได้ เป็นต้น และพิจารณาเหตุอื่นประกอบ เช่น ประวัติ โดยพิจารณาว่ามีการเรียกร้องค่าสินไหมบ่อยครั้งหรือไม่ ระยะเวลาในการทำประกันภัย

แต่แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะมีระยะเวลาการทำประกันภัยไม่นาน แต่หากได้รับความเสียหายที่เป็นจำนวนมาก โดยสุจริตนั้น ทางบริษัทก็อาจจ่ายสินไหมทดแทนให้ได้ พิจารณาถึงผู้ร้องขอ เช่น หากได้รับการร้องขอมาจากนายหน้าประกันภัยที่ได้จัดหาลูกค้าให้แก่บริษัทประกันภัยเป็นจำนวนมาก เช่นนี้ย่อมพิจารณาจ่ายให้ เป็นต้น หรืออาจเป็นเหตุผลทางธุรกิจ ชื่อเสียง ผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศ ฐานะของผู้ร้องขอ เป็นต้น

สำหรับข้อดีของการจ่ายสินไหมทดแทนนั้น ยังสามารถรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทประกันภัยต่อกันไว้ได้ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงความช่วยเหลือที่บริษัทมีต่อผู้เอาประกันภัย ก่อให้เกิดความพึงพอใจ จนแนะนำให้ผู้อื่นมาทำประกันภัยเพิ่มขึ้นซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ต่อผู้รับประกันภัย

11) เหตุที่จะไม่จ่ายสินไหมทดแทน เหตุผลที่บริษัทประกันภัยจะไม่จ่ายสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ ผู้เอาประกันภัยรายนั้นเองได้ทำการเรียกร้องและทางบริษัทประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมให้แก่ผู้เอาประกันภัยรายนั้นไปหลายครั้ง ค่าสินไหมเกินสัดส่วนจากจำนวนกรมธรรม์ในกลุ่มนั้น หรือ ระยะเวลาการเป็นลูกค้า และอัตราความเสียหายเมื่อเปรียบเทียบกับเบี้ยประกันภัย (Loss ratio) ซึ่งความเสียหายที่ได้รับ อาจมีจำนวนมากกว่าเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งมาหลายเท่า หรือหากผู้เอาประกันภัยมาขอสินไหมทดแทนจำนวน 100,000 บาท แต่ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายเบี้ยประกันภัยมาเพียง 10,000 บาท เช่นนี้บริษัทอาจจ่ายให้ไม่ได้ หรือการพิจารณาจากจำนวนกรมธรรม์ เช่น สมมติ มีกรมธรรม์ 100 กรมธรรม์ของกลุ่มตัวแทน หากมีผู้เอาประกันภัยรายหนึ่งได้รับสินไหมทดแทนใน 100 กรมธรรม์ ซึ่งมีได้รับเงินมากกว่า 60-65% ของเบี้ยประกันภัยทั้ง 100 กรมธรรม์แล้ว เช่นนี้บริษัทอาจจะจ่ายสินไหมทดแทนให้แก่อื่นไม่ได้ หรือในความเสียหายจำนวนมาก ถ้าไม่ได้รับความยินยอมจากผู้รับประกันภัยต่อแล้ว บริษัทผู้เอาประกันภัยต่อก็จะไม่จ่ายด้วย หรือผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ทุจริตซึ่งไม่คำนึงถึงฐานะของผู้เอาประกันภัย หรือหากมีการดำเนินคดีขึ้นสู่ศาลแล้วย่อมเป็นการยากที่จะจ่ายสินไหมทดแทน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเกิดขึ้นแล้ว

อนึ่ง บริษัทประกันภัยไม่ใช่มูลนิธิ แต่เป็นบริษัทที่มีวัตถุประสงค์ในการค้ากำไร หากทางบริษัทประกันภัยจ่ายสินไหมทดแทนเพื่อช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง แม้จะเป็นการช่วยเหลือ แต่อย่างไรผู้รับประกันภัยก็ไม่ควรที่จะได้รับภาระในส่วนนี้หนักจนเกินควร ซึ่งหากบริษัทได้ทำการช่วยเหลือจนกระทั่งบริษัทรายนั้นเกิดความเสียหายย่อมส่งผลกระทบต่อหลายด้าน ดังนั้นควรต้องคำนึงถึงฐานะ

ทางการเงินของบริษัทประกันภัยด้วย และในส่วนนี้เองยังไม่รวมถึงค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นตามกรมธรรม์ เพราะหากรวมทั้ง 2 กรณีเข้ากัน หากบริษัทประกันภัยไม่ได้กำไร อาจทำให้บริษัทประกันภัยต้องเพิ่มเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้นซึ่งในท้ายที่สุดย่อมกระทบต่อตัวผู้เอาประกันภัยทุกรายหรือต่อประชาชน

จากการศึกษาในข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่า ความหมายที่ได้ปรากฏนั้น บางความหมายมีลักษณะแคบ และบางความหมายมีลักษณะคล้ายสัญญา ประนีประนอม ซึ่งอาจถูกนำมาอ้างเพื่อเลี่ยงปัญหาในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ และแนวการพิจารณาโดยส่วนมากของบริษัทประกันภัยในประเทศไทยนั้น มุ่งเน้นพิจารณาเหตุผลทางด้านธุรกิจ และจำนวนเบี้ยประกันภัยเป็นสำคัญ อีกทั้งการจ่ายเช่นนี้มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้อาจจะทำให้ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหาย ไม่ได้รับการบรรเทาตามที่ควรจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบลักษณะของการจ่ายสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

การจ่ายสินไหมทดแทนในต่างประเทศ

ความหมายของสินไหมทดแทนในต่างประเทศ

สำหรับความหมายในต่างประเทศนั้น เนื่องจากเรื่องดังกล่าวมิได้มีการบัญญัติเป็นกฎหมายไว้ชัดเจน เช่นเดียวกับประเทศไทย จึงมีความหมายที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษ ศาลได้มีการอธิบายความหมายของ Ex Gratia Payment หรือ สินไหมทดแทนไว้ในคดี Assicurazioni Generali SpA v. CGU International Insurance plc & Ors. (2003) คือ การจ่ายที่ไม่มีขอบเขตที่จำกัด จะต้องจ่าย ไม่ใช่การจ่ายที่ไม่ยอมรับผิด และไม่ใช่อการประนีประนอม ซึ่งอาจตีความได้กว้างกว่าการไม่มีความรับผิดตามกรมธรรม์ เพราะการไม่มีความรับผิดนั้น อาจเกิดจากกรมธรรม์ไม่คุ้มครอง และยังคงครอบคลุมถึงการไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ไว้

สำหรับประเทศแคนาดานั้น แม้จะมีการบัญญัติเรื่อง Ex Gratia Payment ไว้ในกฎหมายก็ตาม แต่รายละเอียดในมาตราที่เกี่ยวข้อง มิได้มีการกล่าวถึงความหมายไว้ จึงต้องพิจารณาจากคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า Ex Gratia Payment ที่กำหนดไว้ใน The Automobile Accident Insurance Act R.S.S. 1978 นั้น จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้รับประกันภัยไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

จึงจะพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน แต่ถ้าส่วนที่ผู้เอาประกันภัยร้องขอมานั้น เป็นส่วนหนึ่งใน The Automobile Accident Insurance Act R.S.S. 1978 เช่นนี้ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามบทบัญญัตินั้นๆ ไม่ใช่ Ex gratia payment

การจ่ายไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย

สำหรับประเทศแคนาดา การจ่าย Ex Gratia Payment เป็นการจ่ายที่บริษัทประกันภัยสามารถทำได้ตามกฎหมายอยู่แล้ว เนื่องจาก The Automobile Accident Insurance Act R.S.S. 1978 ได้มีการให้อำนาจไว้โดยตรง ส่วนประเทศอังกฤษนั้น ศาลได้เคยตัดสินให้อำนาจบริษัทประกันภัยสามารถกระทำได้ ไม่เป็นการเกินอำนาจของบริษัทประกันภัย โดยเป็นการช่วยเหลือสังคมประการหนึ่ง ไม่ต้องห้าม ซึ่งคดีนี้เป็นคดีบรรทัดฐานที่ใช้อ้างอิงมาจนถึงปัจจุบันและบริษัทประกันภัยรายอื่นก็ได้นำมาปฏิบัติในวงการประกันภัยเช่นเดียวกัน

การพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน

แม้ในต่างประเทศจะไม่มีกรกล่าวถึงเรื่องกำไรหรือรายได้ของบริษัทประกอบการพิจารณาสินไหมทดแทนอย่างชัดเจน แต่ผู้เขียนเชื่อว่าส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการจ่ายสินไหมทดแทนต้องพิจารณาจากการกำไรของบริษัทประกันภัยหรือเบี้ยประกันภัยของผู้เอาประกันภัยด้วย และเมื่อการจ่ายสินไหมทดแทนนั้นต้องนำมาจากรายได้ของบริษัทประกันภัย อันเป็นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศแล้วก็ดี หรือจากเบี้ยประกันภัยของผู้เอาประกันภัยซึ่งอาจกระทบต่อการจ่ายค่าสินไหมทดแทนในส่วนอื่นแล้วนั้น เพื่อการช่วยเหลืออย่างแท้จริง การจ่ายสินไหมทดแทนจึงควรจ่ายในเหตุการณ์อันควรแก่การช่วยเหลือเท่านั้น โดยมีแนวการพิจารณาในเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

สำหรับในต่างประเทศนั้น พฤติการณ์ที่ศาลได้แนะนำหรือบริษัทได้มีการจ่าย Ex Gratia Payment มีดังต่อไปนี้ ในประเทศแคนาดา ผู้เอาประกันภัยได้ร้องขอค่าเสียหายที่อยู่นอกความคุ้มครองที่เกิดจากการที่ผู้เอาประกันภัยได้นำรถขึ้นไปใช้ในโรงแรม ซึ่งได้สร้างความเสียหายให้แก่พรมและกำแพงของโรงแรม จากข้อเท็จจริงนั้น ผู้เอาประกันภัยได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ทำให้ปอดด้านซ้ายทะลุ ซีโครงแตก ร่างกายช่วงล่างอัมพาต จึงมีความจำเป็นต้องเข้ารถเข็น เพื่อพักผ่อนร่างกาย และผู้เอาประกันภัยนั้นเป็นผู้ที่ไร้ที่อยู่อาศัย ในบริเวณนั้นไม่มีหอพักที่รองรับรถเข็น

แต่เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องพักฟื้นร่างกาย และผลนั้นที่เกิดขึ้นนั้น ได้ก่อให้เกิดความเสียหายที่พรมและกำแพงของโรงแรมขึ้น โดยที่ผู้เอาประกันภัยนั้น ล้วนไม่ต้องการให้ความเสียหายเหล่านั้นเกิดขึ้น แต่ไม่อาจเลี่ยงต่อความเสียหายเช่นนั้นได้ (R.T. v. Saskatchewan Government Insurance, 2005) หรืออีกคดีหนึ่ง ผู้เอาประกันภัยประสบอุบัติเหตุได้รับความกระทบกระเทือนต่อสมอง ทำให้เป็นโรคซึมเศร้า แยกตัวออกจากสังคม มีพฤติกรรมโดดเดี่ยว พ่อแม่ของผู้เอาประกันภัย จึงหาวิธีเพื่อรักษาผู้เอาประกันภัย โดยนำไปเข้าค่ายฟื้นฟูสภาพจิตใจ แต่ค่าเดินทางนั้นไม่อยู่ความคุ้มครองตามกฎหมาย ศาลได้กล่าวว่ามีจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปนั้น จะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้เอาประกันภัยมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น ย่อมควรได้รับการช่วยเหลือ (T.A. v. Saskatchewan Government Insurance, 2005)

สำหรับตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ เช่น คดีที่เรือในแม่น้ำได้ระเบิด ซึ่งแรงระเบิดของเรือนั้น ทำให้บ้านเรือนในบริเวณนั้นได้รับความเสียหาย ซึ่งภัยจากการระเบิดนั้นเป็นข้อยกเว้นโดยตรงของกรมธรรม์ประกันภัย โดยไม่มีใครคาดคิดว่าจะเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น (Taunton v. Royal Insurance Company, 1864) หรืออีกเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้รับประกันภัยเขียนเรื่อง Ex gratia payment ไว้ใน The Post Magazine and Insurance Monitor, 22nd March 1947 (p.221). คดีนี้ผู้เอาประกันภัยได้เข้าป้องกันรถยนต์ซึ่งเอาประกันภัยโดยการต่อสู้กับคนร้ายอย่างไม่ลังเล แต่ผู้ร้ายนั้นได้ใช้ใบมีดโกนฟันผู้เอาประกันภัยหลายครั้ง ทำให้ได้รับบาดเจ็บถึงขนาดอาจถูกตัดแขน แต่อย่างไรก็ดีไม่เกิดความเสียหายแก่รถยนต์ ดังนั้นผู้รับประกันภัยไม่ต้องจ่ายค่าประกันภัยรถยนต์คันดังกล่าว แต่บริษัทประกันภัยยินดีที่จะจ่าย Ex Gratia Payment เพื่อช่วยเหลือ และเหตุการณ์สุดท้าย ผู้เอาประกันภัยเป็นเจ้าของบริษัทซึ่งทำประกันภัยโจรกรรม (Forcible and violent) ปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยได้นำกุญแจของบริษัทเก็บไว้ในรถยนต์ของตนเอง โดยนำรถยนต์ไปจอดไว้ข้างบ้าน ต่อมารถยนต์คันดังกล่าวถูกขโมย โจรได้นำกุญแจนั้นไปใช้บริษัทของผู้เอาประกันภัย และขโมยทรัพย์สินของบริษัท ผู้เอาประกันภัยจึงมาเรียกร้องจากผู้รับประกันภัย แต่ผู้รับประกันภัยได้ปฏิเสธ โดยกล่าวว่า Forcible and violent หรือโจรกรรมตามกรมธรรม์ ต้องมีการบังคับใช้กำลังเพื่อให้พาเข้าสถานที่ หรือทำร้ายร่างกายหรือบังคับจะทำร้ายร่างกาย โดยผู้นั้นไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปแต่ใช้กำลังเข้าไป ซึ่งตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โจรมิได้มีการใช้กำลังหรือบังคับแต่อย่างใด เพราะโจรได้นำกุญแจไปใช้ที่บริษัทเอง มิได้มีการใช้กำลังหรือมีการทำร้ายแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยจึง

ไม่ได้รับความคุ้มครอง (Dino Services Ltd. v. Prudential Assurance Co. Ltd. , 1989) สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฮ่องกง ซึ่งผู้เอาประกันภัยเป็นนักเรียนต่างชาติที่ไปศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเอ็นเข้าชาวฉีก ผู้เอาประกันภัยเลือกที่จะไม่พักค้างคืนที่โรงพยาบาล แต่เลือกที่จะรักษาวันต่อวันที่พาร์ตเมนต์ของผู้เอาประกันภัยเอง ซึ่งหลังจากที่ผ่าตัดต้องรักษาเป็นเวลานานถึง 8 สัปดาห์หลังจากผ่าตัดด้วยเครื่อง Continuous Passive Motion (CPM) ก่อนผ่าตัด 3 วัน ทางโรงพยาบาลได้มีการนำเครื่อง CPM มาติดตั้งที่พาร์ตเมนต์ของผู้เอาประกันภัยและได้สอนวิธีการใช้ หลังจากผ่าตัดผู้เอาประกันภัยก็ได้ให้ความสำคัญต่อการทำกายภาพ และใช้เครื่องดังกล่าวตลอดในช่วงเวลาที่ผ่านไปโดยผู้เอาประกันภัยพยายามที่จะเลี่ยงค่าใช้จ่ายจำนวนมากจะเกิดขึ้น จึงไม่พักที่โรงพยาบาล เป็นผลให้ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครองจากบริษัทประกันภัย ซึ่งมีการให้ความเห็นว่าถ้าการรักษาเกิดขึ้นที่ฮ่องกง ผู้เอาประกันภัยอาจจะอยู่ที่โรงพยาบาลมากกว่าที่จะเลือกรักษาแบบวันต่อวันเหมือนในสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจจะสร้างค่าใช้จ่ายจำนวนมากกว่าที่จะเกิดขึ้นในฮ่องกง และแม้จะไม่ได้อยู่ในขอบเขตของโรงพยาบาลก็ตาม แต่ผู้เอาประกันภัยได้ทำกายภาพตามขอบเขต 72 ชั่วโมงต่อเนื่องด้วยเครื่อง CPM จึงแนะนำให้ผู้รับประกันภัยจ่ายเงิน Ex Gratia Payment ให้แก่โรงพยาบาลเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

และอีกเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในฮ่องกง ผู้เอาประกันภัยได้ทำการจองตั๋วเครื่องบินเพื่อเดินทางมาจังหวัดภูเก็ต โดยทำประกันภัยคุ้มครองการเดินทางไว้ แต่เนื่องจากเกิดเหตุการณ์สึนามิขึ้น จึงทำให้สนามบินภูเก็ตปิด การเดินทางจึงยกเลิก ผู้เอาประกันภัยได้เรียกร้องผู้รับประกันภัย สำหรับค่าใช้จ่ายจากสายการบินและโรงแรม แต่ผู้รับประกันภัยปฏิเสธโดยบอกว่าเป็นเรื่องปกติของความวินาศที่เกิดขึ้นอย่างไรก็ดี สึนามิไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และผู้เอาประกันภัยพยายามที่จะลดความสูญเสียที่ได้รับ โดยการรอคอยเงินที่จะได้มาเป็นเวลานาน ผู้รับประกันภัยจึงได้จ่าย Ex Gratia Payment ซึ่งเหตุการณ์นี้แม้จะไม่ได้ได้รับความเสียหายมากก็ตาม แต่ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นปกติ เป็นต้น หรือในเหตุการณ์อื่นๆ ซึ่งไม่ใช่เรื่องของ การประกันภัย แต่ได้มีการจ่าย Ex Gratia Payment เช่น สายการบินของ มาเลเซียที่หายไป ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ที่เกินความคาดหมายของประชาชน เป็นต้น (CASE REVIEW in 2015)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าสถานการณ์ใด ประเทศใด ล้วนมีมุมมอง หรือมีแนว การพิจารณาการจ่ายสินไหมทดแทนในลักษณะเดียวกัน โดยคำนึงถึงลักษณะความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับเป็นสำคัญ และพิจารณาว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เอา ประกันภัยหรือไม่ ลักษณะของเหตุการณ์ที่ไม่อาจจะเกิดขึ้น ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นปกติ หรือมีความจำยอม ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงต้องเกิดความเสียหายขึ้น และ สุดท้ายความน่าเห็นใจที่หากไม่ช่วยเหลือย่อมสามารถรับรู้ได้ว่าไม่ถูกต้อง ซึ่ง เหตุการณ์เหล่านี้ แม้ผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้รับความคุ้มครองก็ตาม แต่ล้วนมีความน่า เห็นใจ อันสมควรแก่การจะช่วยเหลือ

จำนวนสินไหมทดแทน

ในต่างประเทศนั้น มิได้มีการกล่าวหรือกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวน ของการจ่ายสินไหมทดแทนไว้ แต่ในบางตำราได้กล่าวว่า อาจจ่ายทั้งหมดหรือแต่ บางส่วนของการเรียกร้องก็ยอมได้ (Kenneth r. Thompson, 1951) แต่หาก พิจารณาจากคดีที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ อาจจะจ่ายไม่เต็มจำนวนเพราะมีผู้ที่ได้รับความเสียหายจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ยังไม่เคยพบคดีตัวอย่างที่บริษัทประกันภัยมีการ จ่ายเต็มจำนวน

ความสุจริต

สำหรับประเทศแคนาดา แม้เรื่องความสุจริตจะไม่ได้มีการกล่าวถึงอย่างชัด เจนในการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน แต่จากการพิจารณาค่าพิพาทที่เกิดขึ้นจะ เห็นได้ว่า ผู้เอาประกันภัยที่มาร้องขอในหลายๆ กรณีนั้น ได้รับบาดเจ็บอย่างมาก เช่น ซีโครงก์ ได้รับบาดเจ็บที่ปอดเป็นผลให้อัมพาตช่วงล่าง เป็นโรคซึมเศร้า โดยที่ผู้เอา ประกันภัยเหล่านั้นมิได้มีความประสงค์ที่จะได้รับความเสียหายที่ร้ายแรงเช่นนั้น และ ในบางกรณี ผู้เอาประกันภัยมีความจำเป็น โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เหตุผลเหล่านี้ ล้วนแสดงถึง ความสุจริตของผู้เอาประกันภัยได้เป็นอย่างดี

ประเทศอังกฤษ แม้จะไม่ได้มีการกล่าวเรื่องนี้โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาจาก กฎหมายประกันภัยของประเทศอังกฤษ ความเห็นของศาลที่ได้กล่าวว่าสาระสำคัญ ของการจ่ายสินไหมทดแทน คือ ความสุจริต หรือจากข้อเท็จจริง ที่แสดงให้เห็นได้ว่าผู้ เอาประกันภัยมิได้มีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายประการหนึ่ง อีกทั้งในบาง เหตุการณ์ ผู้เอาประกันภัยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร แต่ไม่คาดมาก่อนว่า

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

ความเสียหายเช่นนั้นจะเกิด หรือได้เข้าป้องกันทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยโดยไม่ลังเล ซึ่งเหตุเหล่านี้ ล้วนเป็นการแสดงออกถึง ความสุจริตใจของผู้เอาประกันภัย โดยจะส่งผลต่อการตัดสินใจของบริษัทหรือศาลในการจ่ายหรือแนะนำให้ผู้บริษัทประกันภัยจ่ายสินไหมทดแทน

จากการพิจารณา ความสุจริตใจนี้เองไม่ได้หมายความว่าเพียงแต่ผู้เอาประกันภัยนั้น มีส่วนในการกระทำความเสียหายหรือไม่ แต่ยังอาจหมายความรวมถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การใช้ความระมัดระวังตามสมควร ซึ่งความสุจริตนี้เองจะเป็นเหตุสำคัญในการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน เพราะถ้าผู้เอาประกันภัยสามารถคาดหมายได้ถึงภัยเช่นนั้น แม้จะสุจริตที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ตาม แต่เหตุผลต่อการพิจารณาจ่ายนั้นอาจเบาบางลง และในท้ายที่สุดบริษัทประกันภัยอาจไม่พิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน เพราะฉะนั้นเมื่อการจ่ายสินไหมทดแทนควรจ่ายอย่างจำกัดและจำเป็นแก่ผู้เอาประกันภัยที่ควรช่วยเหลือเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องนำเรื่องความสุจริตมากำหนดไว้เป็นพื้นฐานของการจ่ายสินไหมทดแทน

การประกันภัยต่อ

สำหรับเรื่องการประกันภัยต่อ นั้น ทั้งประเทศอังกฤษ (Assicurazioni Generali SpA v. CGU International Insurance plc & Ors., 2003) และประเทศสหรัฐอเมริกา (Lexington insurance co. v. prudential reinsurance company of America, 1997) ได้ปรากฏคดีที่ผู้เอาประกันภัยต่อได้เรียกร้องจำนวนเงินที่จ่ายนอกความคุ้มครองหรือสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยต่อ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า แม้จะไม่ได้ได้รับความยินยอมจากผู้รับประกันภัยต่อ ผู้รับประกันภัยย่อมสามารถจ่ายสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้ เพียงแต่เมื่อผู้เอาประกันภัยต่อได้จ่ายไปแล้วนั้น ในภายหลังจะต้องมาเรียกร้องจากผู้รับประกันภัยต่อ ซึ่งผู้รับประกันภัยต่อจะจ่ายหรือไม่นั้น แล้วแต่การพิจารณาของผู้รับประกันภัยต่อ โดยมีได้ถือเป็นเรื่องในการจ่ายสินไหมทดแทนแต่อย่างใด

การรับช่วงสิทธิ

สำหรับเรื่องการรับช่วงสิทธินั้น ในประเทศอังกฤษ (ประมวล จันทรชีวะ, 2542 : 201 – 209) สหรัฐอเมริกา (Commercial Union Ins. Co. v. Postin, 1980) ได้มีหลักเกณฑ์ว่าเงินที่จ่ายไปโดยไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายนั้น หรือสมัครใจกระทำยอมไม่อาจเข้ารับช่วงสิทธิได้ เพราะในเรื่องการรับช่วงสิทธิ มีพื้นฐานไปในทิศทางเดียวกับทั่วโลก ซึ่งจะต้องเป็นการจ่ายโดยมีหน้าที่ตามกฎหมาย หากไม่ใช้การจ่ายเนื่องจากหน้าที่ตามกฎหมายแล้วนั้น ย่อมไม่อาจเข้ารับช่วงสิทธิได้

อนึ่ง การจ่ายสินไหมทดแทนในต่างประเทศนั้น ยังมีกรกล่าวถึงเรื่องบรรทัดฐานเพิ่มเติมจากของประเทศไทย โดยกำหนดว่า การจ่ายสินไหมทดแทนนั้นไม่เป็นบรรทัดฐานที่จะต้องจ่ายในทุกกรณีที่มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่คล้ายกัน แม้ว่าทางบริษัทประกันภัยจะได้เคยจ่ายสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยรายหนึ่งไป ย่อมไม่ตัดสิทธิที่จะปฏิเสธการจ่ายสินไหมทดแทนในครั้งต่อไป แม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือ ข้อความในกรมธรรม์นั้นจะเหมือนกันก็ตาม (E. R. Hardy Ivamy, 1979 : p. 472)

วิเคราะห์การจ่ายสินไหมทดแทนในต่างประเทศและประเทศไทย

การจ่ายสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นไม่ว่าในประเทศไทยหรือต่างประเทศนั้น มีข้อมูลและคำพิพากษาจำนวนน้อย ทั้งนี้ อาจเพราะจำนวนเงินนั้นมีจำนวนที่น้อย ซึ่งอาจไม่คุ้มค่าความเสียหายที่จะนำมาฟ้องร้องต่อศาล อีกทั้งการจ่ายสินไหมทดแทนเป็นเรื่องที่ผู้รับประกันภัยไม่มีความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้เอาประกันภัยก็ไม่มีเหตุต้องมาฟ้องร้องต่อศาล สำหรับคดีที่มีการดำเนินมาสู่ชั้นศาล ในคำพิพากษานั้น มิได้มีการวิเคราะห์หรืออธิบายไว้อย่างชัดเจน โดยเหตุผลที่ศาลไม่พิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ อาจเพราะการจ่ายสินไหมทดแทนเป็นขั้นตอนปฏิบัติของบริษัทผู้รับประกันภัยในการพิจารณาซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับศาลแต่อย่างใด

ดังนั้น ในการพิจารณาจึงต้องวิเคราะห์จากคดีที่เกิดขึ้น และแม้ข้อมูลบางประการในเรื่องสินไหมทดแทนของต่างประเทศจะไม่มีรายละเอียดเท่ากับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเทศไทย นั่นก็เพราะข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ปฏิบัติภายในบริษัทประกันภัย และขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท

จากการศึกษาจึงจะเห็นได้ว่า จากความหมายที่ได้กล่าวไว้ไม่ว่าในประเทศหรือต่างประเทศก็ดี บางความหมายมีลักษณะเป็นการประนีประนอม อาจทำให้การจ่ายสินไหมทดแทนเป็นวิธีในการเลี่ยงความรับผิดชอบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม ศาลในประเทศอังกฤษได้มีการอธิบายความหมายในคำพิพากษาว่า การจ่ายสินไหมทดแทน (Ex Gratia Payment) คือ การจ่ายที่ผู้รับประกันภัยไม่มีความรับผิดชอบ ซึ่งพิจารณาได้ว่าจะเป็นการประนีประนอมแก่ผู้เอาประกันภัยโดยไม่ครอบคลุมเฉพาะการไม่มีความรับผิดชอบตามกรมธรรม์เท่านั้น สมควรแก่การที่ประเทศไทยจะยึดถือตามความหมายดังกล่าว

การจ่ายสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีตัวอย่างเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เนื่องจากที่ปรากฏนั้นเพียงแต่จะพิจารณาเท่านั้น ซึ่งในท้ายที่สุดนั้น ยังไม่ปรากฏว่าบริษัทประกันภัยได้จ่ายสินไหมทดแทนหรือไม่ ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นดุลพินิจในการพิจารณาโดยเหตุผลสำคัญ อาจเป็น จำนวนเบี้ยประกันภัยและความเสียหาย เหตุผลทางธุรกิจ ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีการจ่ายสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศแคนาดา อังกฤษ หรือคดีที่เกิดขึ้นในฮ่องกงก็ตาม แม้จะมีเหตุการณ์จำนวนมากที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครอง แต่มีเพียงบางเหตุการณ์ที่บริษัทได้จ่ายหรือศาลได้แนะนำ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ล้วนมีลักษณะคล้ายกัน คือ มีความน่าเชื่อถือของผู้เอาประกันภัย อันสมควรแก่การช่วยเหลือเท่านั้น เพราะมิเช่นนั้นแล้วจะเป็นการเอาเปรียบแก่ผู้เอาประกันภัยรายอื่นที่ได้ส่งเบี้ยประกันภัย เพราะการจ่ายสินไหมทดแทนนั้น จะต้องนำมาจากเงินของบริษัทประกันภัยหรือเบี้ยที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งมา ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีบทบัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจ่ายสินไหมทดแทนเพื่อช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง โดยกำหนดความหมาย ขั้นตอนการร้องขอ วิธีการพิจารณาตามแนวทางของต่างประเทศ เพื่อให้การจ่ายเช่นนี้ไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติของกฎหมาย อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหาย โดยไม่ได้รับความคุ้มครอง แต่ในความเสียหายครั้งนั้นมีเหตุอันควรช่วยเหลือ

สำหรับเรื่องความหมายนั้น ให้นำความหมายที่กว้างที่สุดมาเป็นแนวทางในการจ่าย คือ การจ่ายโดยที่ผู้รับประกันภัยไม่มีความรับผิดชอบที่จะต้องจ่าย โดยอาศัยแนวของศาลประเทศอังกฤษ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสแก่ผู้เอาประกันภัยในการร้องขอ ซึ่งไม่ว่าจะไม่มี ความรับผิดชอบเนื่องจากกรมธรรม์ไม่คุ้มครอง หรือกฎหมายไม่คุ้มครอง หรือ

เหตุอื่นใดก็ตาม ย่อมสามารถร้องขอได้ โดยผู้รับประกันภัยจะต้องพิจารณาทุกครั้งที่ได้มีการร้องขอ อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายอย่างมาก และเมื่อกฎหมายได้เปิดอำนาจของบริษัทประกันภัยในการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน จึงไม่มีผลกระทบต่อผู้รับประกันภัย แต่อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้เอาประกันภัยเป็นสำคัญ

การร้องขอ เนื่องจากการร้องขอ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพิจารณาสินไหมทดแทน โดยที่ประชาชนหรือผู้เอาประกันภัยจำนวนมากไม่ทราบถึงการร้องขอเช่นนี้อีกทั้งเพื่อให้เป็นหลักฐานของบริษัทประกันภัยในการยืนยันถึงการจ่ายเงินช่วยเหลือออกนอกบริษัท โดยมีเหตุจำเป็นอันควรจ่ายแม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย อันจะเกิดประโยชน์แก่ทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย

ความสุจริตนั้นถือเป็นเงื่อนไขขั้นพื้นฐานของกฎหมายที่คู่สัญญาทุกประเทศ ยึดถือและความสุจริตนี้ไม่พิจารณาเพียงแต่ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ แต่ยังรวมถึงความไม่รู้ต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น การใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่เหตุ นั้น ซึ่งจะมีผลต่อการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน ไม่ว่าของทั้งประเทศไทยหรือต่างประเทศ แล้วแต่กรณี

การพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน เป็นการบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยที่ไม่ได้รับความคุ้มครองโดยต้องมีเหตุอันควร ไม่ใช่เหตุการณ์นอกความคุ้มครองโดยทั่วไป เนื่องจากการจ่ายสินไหมทดแทนนั้น ส่วนหนึ่งอาจนำมาจากรายได้ของบริษัท หรือเบี้ยประกันภัยของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจกระทบต่อบริษัทประกันภัยเองหรือผู้เอาประกันภัยแล้วแต่กรณี ดังนั้น การจะพิจารณาจ่ายในเหตุการณ์ใดนั้น ควรเป็นเหตุการณ์อันสมควรแก่การช่วยเหลือเท่านั้น ซึ่งในประเทศไทยนั้นยังไม่พบตัวอย่างของการจ่ายสินไหมทดแทนที่เป็นรูปธรรม เป็นเพียงดุลพินิจเท่านั้น ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรนำแนวทางการจ่ายสินไหมทดแทน หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ มาเป็นแนวทางในการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เอาประกันภัย

โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบริษัทประกันภัยต่อตามแนวทางของต่างประเทศ เพราะในเรื่องนี้ผู้เอาประกันภัยต่อเพียงแต่ไม่สามารถไปเรียกร้องจากผู้รับประกันภัยต่อได้เท่านั้น ซึ่งไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญต่อการจ่ายสินไหมทดแทน จึงสมควรนำมาเป็นเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิของผู้เอาประกันภัย อย่างไรก็ดีแม้จะ

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

กำหนดเช่นนี้ ย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัยต่อ เพราะถึงอย่างไร กรณีที่มีการประกันภัยต่อในวงเงินจำนวนมากนั้น หากความเสียหายนั้นสูงเกินกำลังของบริษัทประกันภัย ทางบริษัทสามารถปฏิเสธการช่วยเหลือได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงจากความเสียหายและงบประมาณของบริษัทด้วย โดยให้พิจารณาจ่ายเท่าที่ผู้รับประกันภัยสามารถช่วยเหลือได้เป็นสำคัญ

ในเรื่องของจำนวนค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากในต่างประเทศ ไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องนี้ไว้โดยละเอียด ดังนั้นผู้เขียนอาจเสนอให้ผู้รับประกันภัยสามารถจ่ายได้ทั้งเต็มจำนวนและไม่เต็มจำนวน เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยที่ไม่ควรจะได้รับ เพราะสินไหมทดแทน คือการจ่ายนอกเหนือจากกฎหมาย ดังนั้นจ่ายเท่าที่ยอมได้ ไม่อยู่ภายใต้กฎหมาย ซึ่งอาจพิจารณาจากความเดือดร้อนของผู้เอาประกันภัยเป็นสำคัญ ซึ่งหากความเสียหายที่ได้รับนั้นมีจำนวนไม่มาก ก็อาจพิจารณาให้เต็มจำนวนความเสียหาย แต่หากความเสียหายที่ได้รับนั้นมีจำนวนมาก ให้พิจารณาสูงสุดอาจไม่เกิน 60% ตามแนวทางที่ประเทศไทยปฏิบัติกันอยู่ เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยได้รับการเยียวยา และผู้รับประกันภัยไม่เสียหายด้วย โดยจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้นให้พิจารณาจากเบี้ยประกันภัย หรือรายได้ของบริษัทประกันภัย เพื่อช่วยเหลือตามสัดส่วน

บทสรุป

ประเทศไทยควรเพิ่มบทบัญญัติรับรองการจ่ายสินไหมทดแทน เพื่อให้การจ่ายเช่นนี้ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 โดยกำหนดความหมายให้ครอบคลุมทุกกรณีที่ไม่มีความรับผิดชอบ และแยกประเภทสัญญาอันมีลักษณะใกล้เคียงเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการพิจารณา เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยและบริษัทประกันภัยได้ทราบแนวทางการพิจารณาจ่ายสินไหมทดแทน เพื่อบรรเทาแก่ผู้เอาประกันภัยที่ได้รับความเสียหายอย่างแท้จริงตามวัตถุประสงค์ของการประกันภัย

เอกสารอ้างอิง

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. 2556. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ประมวล จันทรชีวะ. 2542. **คำอธิบาย พ.ร.บ ประกันภัยทางทะเล 1906 ของประเทศอังกฤษ, MARINE INSURANCE ACT 1906**. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมาคมประกันวินาศภัย. 2552. **การประกันภัยต่อไม่ยากอย่างที่คิด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนาเพชร จำกัด.
- Dinsdale. 1975. **Principle and practice of accident insurance**, 9th ed (London : Buckley press Ltd,)
- E. R. Hardy Ivamy. 1979. **General principles of Insurance Law**. 4th ed. London: Butterworth & Co, Ltd,
- Gwilym Williams. 1983. **Understanding Insurance**. 1th ed. London: Waterlow Publishers Limited.
- Iain Goldrein and QC, Frsa and Robert Merkin. 2011. **Insurance disputes**. 3rd ed. London: informa.
- John Birds. 1997. **Modern Insurance Law**. 4th ed. London: Sweet & Maxwell.
- Robert H. Brown. 1985. **Marine Insurance Volume 2 Cargo practice**. 5th ed. London: Witherby & Co Ltd.
- R.M. Walmsley. 1997. **Fire Insurance Law & Claims**. London: CILA.
- S. R. Diacon and R.L. Carter. 1984. **Success in Insurance**. 1th ed. London: John Murray.
- S. R. Derham. 1985. **Subrogation in insurance law**. Sydney: The Law Book Company Limited.